

ганчарны, плецены і інш. Нярэдка П. аздабляецца разьбой, размалёўкай, палівай, эмаллю, гравіраваннем, лепкай, чаканкай, выпальваннем і інш. На Беларусі прасцейшыя П. з дрэва і кары вядомы з часоў верхняга палеаліту. У неаліце быў пашырэнні гліняны П. ручной лепкі, напачатку вастронны, пазней кругладонны; у канцы неаліту — пласкадонны, нярэдка амаль па ўсёй паверхні аздаблены выцснутымі ямкамі, наколамі, адбіткамі грэбеня. Гліняны П. у бронзавым веку арнаментаваны больш багата, але ў 1-й пал. 1-га тыс. дэкор стаў больш сціплым. З развіццём феад. дзяржавы і пераходам да рамесніцкай вытворчасці вырабаў формы і асартымент П. сталі больш разнастайнымі. Выкарыстанне ганчарнага круга і такарнага станка дало магчымасць наладзіць масавую рамесніцкую вытворчасць глінянага і драўлянага П., які вызначаўся дасканалымі і адточанымі формамі. Набыў пашырэнне выдзёбаны, бандарны, плецены П. Пры раскопках стараж. гарадоў трапляецца ім-партны П. са шкла, каларовых і каштоўных металаў. У Беларусі масавы рамесніцкі выраб разнастайнага сталавага і літургічнага П. з золата, серабра, латуні, дрэва і інш. матэрыялаў вядомы з 10—13 ст. З утварэннем цэхаў (15—16 ст.) паявіліся майстры, якія займаліся вырабам П. з медзі, золата, серабра, шкла. Рамеснікі, якія абслугоўвалі патрэбы заможных класаў і царквы, выкарыстоўвалі для П. шкло, фарфор, каштоўныя і каларовыя металы; багата аздаблялі вырабы размалёўкай, чаканкай, гравіраваннем, разьбой, пры гэтым часта абапяраліся на агульнаеўрап. маст. дасягненні. У 18 ст. ўзніклі мануфактуры па вытворчасці маст. П. Шырокую вядомасць набылі фаянсавыя вырабы з лепкай і размалёўкай Целяханскай і Сверханскай мануфактур, шклянныя з гравіраваннем і размалёўкай з Урэчча і Налібак (гл. *Налібоцкая шкляная мануфактура*) і інш. У многіх гарадах і мястэчках выраблялі П. літы з волава і каваны з медзі. У нар. побыце пераважаў самаробны П. з дрэва, гліны, кары, лубу, бяросты і інш. простых і даступных матэрыялаў. Багаты асартымент вырабаў гасп. і утылітарнага прызначэння ўключаў ганчарны П. (гл. *Ганчарства*). Ён вызначаўся простымі канструкцыйнымі формамі, падкрэсленымі нескладанымі арнаментамі (хвалістыя выцснутыя паяскі на плечукаў, ангобная размалёўка ў выглядзе рысак і паяскоў), ярка выяўленым натуральным колерам чарапка з маляўнічымі падліцамі палівы ці характэрным дэкорам, набытым у працэсе апрацоўкі (чорна-карычневыя плямы пры загартуўцы, бліскучыя палоскі на матавым чорным фоне пры дымленні). П. рознага прызначэння і ёмістасці выраблялі з дрэва. У залежнасці ад тэхналогіі ён падзяляўся на бандарныя вырабы (кадушкі, дзежкі, бочкі, барылькі, цэбры, ражкі, кублы, вёдры, даёнкі, бойкі і інш.), выдзёбаны П. (начоўкі, кадаўбы, міскі, карцы і

Герб «Порай»

інш.), такарны (сальніцы, ступкі, міскі, талеркі і інш.), збіваны (скрыні, карыты, сальніцы і інш.). З бяросты выраблялі П. для каштоўных прадуктаў (бочачкі на мёд, сальніцы і інш.), з лубу — ёмістасці на збожжа, садавіну (лубянкі, рашоты, сявенькі). З лязы, лыка, саломы плялі П. розных форм і прызначэння для сыпкіх прадуктаў (гл. *Пляценне*). З канца 19 ст. ў сувязі з сац.-эканам. зменамі ў нар. побыце значна пашырыўся асартымент традыцыйнага П. Некаторыя віды П. мелі пэўную ёмістасць і служылі мераю вадкіх і сыпкіх рэчываў (напр., *бочка віенская, гарнец, кварта*). У наш час сфера выкарыстання самаробнага П. утылітарнага прызначэння звычайна звужаецца. У шырокі ўжытак уваходзяць больш зручныя, танныя, гігіенічныя шклянныя, металічныя, фарфоравыя, пластмасавыя вырабы прамысл. вытворчасці. П. у характэрным нац. стылі вырабляюць прадпрыемствы маст. прам.-сці і майстры нар. маст. промыслаў. *Юген Сахута.*

П'ОСЦІЛКА, узорыстатканы выраб утылітарнага, дэкаратыўнага, а ў мінулым і абрадавага прызначэння; від мастацкіх тканін. Тэхнікай выканання, памерам, кампазіцыяна-арнаментальным вырашэннем блізка да дывана. П. засцілаюць ложак, накрываюцца, вешаюць на сцяну для ўпрыгожання інт'ер'ера; П. засцілалі выязныя сані і вазкі, клалі маладым пад ногі ў час блашавання іх у вясельным абрадзе, лічылі важнай часткай пасагу маладой. Грубатканую П. называюць радзюжкай. Традыцыйныя П. ткалі ў 3—4 ніты або перабіранай ці шматнітовай тэхнікай ткацтва. П. паводле формы прамавугольнага (1,5—2,3 м даўжыні, 0,9—1,5 м шырыні) з двух (рэдка аднаго) кавалкаў тканіны з ільняных нітак (або аснова льняная, уток ваўняны). Вызначаліся разнастайнасцю арнаментальных кампазіцый, утвораных

спалучэннем двух колераў (бела-чорны, вохрыста-чорны, малінава-чорны, бела-карычневы). Зараз П. ў асн. вырабляюць на фабрыках маст. вырабаў. Бел. П. зберагаюцца ў Нац. музеі гіст. і культуры Беларусі, Раўбішкім музеі бел. нар. мастацтва, Музеі стараж.-бел. культуры ІМЭФ Нац. АН Беларусі.

Літ.: Курилович А.Н. Белорусское народное ткачество. Мн., 1981; Сахута Я.М. Народнае мастацтва Беларусі. Мн., 1997. С. 239—281.

П'ОТАШ Майсей Абрамавіч (25.4.1892, г. Дзвінск, цяпер г. Даўгаўпілс, Латвія — пасля 1955), бел. гісторык. Прафесар. З 1914 чл. Бунда, з 1920 чл. РКП(б). Скончыў Ін-т чырв. прафесуры ў Маскве (1930). У 1931—36 нам. дырэктара Ін-та гісторыі партыі пры ЦК КП(б)Б. Даследаваў гісторыю рэвалюцыі 1905—07 і Кастр. рэвалюцыі 1917, Кампартыі Беларусі. 10.12.1937 арыштаваны і паводле пастановы пазасудовага органа ад 15.8.1939 прыгавораны да 8 гадоў папраўча-працоўных лагераў. У снеж. 1945 вызвалены. З сак. 1946 да жн. 1948 працаваў у Ін-це гісторыі АН БССР. 9.11.1948 зноў арыштаваны і паводле пастановы пазасудовага органа ад 2.3.1949 сасланы на 2 гады. Па абодвух прыгаворах рэабілітаваны Вярх. судом БССР 29.12.1955.

Т.: Бальшавізм і дробнабуржуазныя партыі ў рэвалюцыі 1905 г. ў Беларусі. Мн., 1931; Што дала рабочым і сялянам Кастрычніцкая рэвалюцыя і Савецкага ўлада. Мн., 1934; Контррэвалюцыйная роля Бунда ў Акцябрскай рэвалюцыі // Бальшавік Беларусі. 1934. № 19. *Эмануіл Іофе.*

«ПОЎНЫ ЗБОР ЗАКОНАЎ РАСІЙСКОЙ ІМПЕРЫІ» («*Полное собрание законов Российской империи*»), найбольш поўны збор заканадаўчых актаў, размешчаных паводле храналогіі панавання пэўнай каранаванай асобы Рас. імперыі. Падрыхтаваны ў сувязі з каліфікацыйнай і сістэматызацыйнай бягучага заканадаўства. Уключаў усе акты, незалежна ад іх зместу. Складзены і выдадзены 2-м аддзяленнем уласнай яго імператарскай вялікасці канцылярыі (1826—82), каліфікацыйным аддзелам Дзярж. савета (1882—93) і аддзелам Зводу законаў Дзярж. канцылярыі (1898—1917). Складаўся з трох збораў. Першы збор, выдадзены 1.4.1830, меў 40 тамоў заканадаўчых актаў, 5 дадаткаў (41 т. — храналагічны паказальнік, 42 т. — алфавітна-прадметны паказальнік, 43—44 тамы — кніга штатаў ваенна-грамадзянскай службы, 45 т. — кніга тарыфаў) і асобную кнігу, дзе былі змешчаны малюнкi, чарцяжы, гербы. Уключаў 30 920 актаў з часу *Саборнага Улажэння 1649* да 12.12.1825. Усе тэксты дакументаў (акрамя паўторных і часовых пастановаў асабістага характару) пададзены ў арыгінале з пазначэннем года, месяца і дня зацвярджэння. Другі збор выходзіў што-